

Tüm insanlığa, hayat rehberi olarak gelmiş olan Kur'ân, kadın erkek herkese hitap eder. Onda, her iki cinsin problemlerinin çözümü, her iki cinsi her iki dünyada mutlu kılacak olan temel ilkeler mevcuttur.

İnsan olma bakımından olduğu gibi, Allah'a kul olma bakımından da kadın erkek eşittir. Kulluk yarışı, her iki cinse de açık olup bu yarışta zaman zaman erkekler, zaman zaman da kadınlar ileri geçmişlerdir.

İslam'ın ilk döneminden itibaren bu kutlu yarışta erkekler kadar kadınlar da yerlerini almışlardır. Tarihin görünen sayfalarına kadın kahramanların isimleri çok fazla yazılmamış olsa bile, elde edilen başarı ve başarısızlıklarda erkekler kadar, görünmeyen ya da görmezden gelinen kahramanlar olarak kadınların da katkısı ve sorumluluğu vardır.

Kur'ân, Arap dilinin kuralları gereği, genel olarak söylemini eril (müzekker) zamirler üzerine kurmuştur. Şöyle ki onun tüm insanlara yönelik genel çağrılarında eril kalıplar kullanılmıştır. Bu, erkeğin kadından üstün olduğundan değil, dilin kuralları gereğidir. Örneğin yüze yakın ayette geçen **"Ey iman edenler"** kalıbı, erildir ve "Ey iman eden erkekler" anlamındadır. Ama bu kullanım, kadın cinsini de içerisine alır.

Nitekim Kur'ân'ın indiği dönemde bu durum, bazı annelerimizin dikkatini çekmiş ve onlar peygamberimize gelerek şöyle demişlerdir:

"Ey Allah'ın peygamberi! Yüce Allah'ın hicret konusunda kadınları andığını duymayacak mıyım?"

Onun bu sorusu üzerine Yüce Allah şu ayeti indirmiştir: ***"Sizden erkek olsun kadın olsun,***

hiç birinizin çalışmasını boşa çıkarmayacağım. Zaten siz birbirinizdensiniz.."
(3/195)

Ensar hanımlarından *Ümmü Umare*, yahut *Esmâ bint Umeys* Peygamberimize gelip şöyle demiştir: *"Bakıyorum da her şey erkeklere, kadınların hiçbir konuda esameleri okunmuyor?"*

Onun bu sorusu üzerine şu ayet inmiştir:

"Müslüman erkekler ve Müslüman hanımlar.. İmanlı erkekler ve imanlı hanımlar..İtaatkar erkekler ve itaatkar hanımlar.. Doğru dürüst erkekler ve doğru dürüst hanımlar.. Allah, onlar için mağfiret ve büyük bir mükafat hazırlamıştır." (33/35)

Nitekim Peygamberimizin eşlerinden *Ümmü Seleme*, evinde bir gün saçlarını taratırken Hz. Peygamber'in mescidden *"Ey İnsanlar"* diye seslendiğini duymuş ve saçını taramakta olan kadına "Bırak sonra tararsın" demişti. Kadın,
"O erkekleri çağırıyor, kadınları değil"
deyince de ona
"Ben de insanım, biz insan değil miyiz?"
diyerek Peygamberi dinlemeye çıkmıştır.

Öte yandan Kur'ân, mesajı evrensel olsun, bütün yer ve zamanlara hitap etsin diye yer ve şahıs isimleri üzerinde çok fazla durmaz. Onda geçen erkek isimlerinin başında sınırlı sayıda peygamber ismi ve yeryüzü coğrafyasının kilometre taşı olan birkaç yerin ismi geçer.

Aynı şekilde Kur'ân'da kadın ismi de çok fazla geçmez. Ama bu Kur'ân'ın, ayetlerinde kadınlardan özel olarak bahsetmediği anlamına gelmez. Kur'ân'da yalnızca Hz. Meryem'in ismi açıkça ve pek çok ayette otuz dört kere tekrarlanır.

Bunun yanında Kur'ân, tarihe geçmiş pek çok mümin hanımdan bahseder. Pek çok konudaki örneklikleriyle her biri yolumuzu aydınlatan Kur'ân'da bahsi geçen ve her biri ayrı bir yazı

konusu olan bu hanım kahramanlar ve onların hayatlarındaki ölümsüz mesajları şöylece özetleyebiliriz:

A. Kur'ân Öncesi Dönemdeki Kadın Kahramanlar

Hız. Havva: İlk yaratılan kadın/Eş/Ana.

Yüce Yaratıcı, Hz. Âdem'den hemen sonra onu yarattı. Zira insan hayat kadın erkek birlikte yaşamalıydılar. Öyle de oldu. Âdem ile Havva cennet hayatını birlikte yaşadılar. İlahî emre birlikte muhatap oldular. Yasak meyveden birlikte yediler. Birlikte atıldılar cennetten. Birlikte tevbeye sığındılar, birlikte affa mazhar oldular ve dünya hayatını birlikte yaşadılar. Her ikisi de insanlığın atası oldular. Ve **insan yetiştirme sanatının ilk birincil ustası** Hz. Havva oldu. Peygamber eşinin yar ve yardımcısı oldu hep.

Hız. Hacer: Tevekkül ehli teslimiyetçi kadın.

Hız. İbrahim'in eşleri Hz. Hacer ve Hz. Sâra, her namazda okuduğumuz salavat dualarında andığımız Âl-i İbrahim'den iki hanım efendidir. Her ikisi de hem peygamber eşidirler, hem de peygamber annesidirler. Bir düşünürümüzün dediği gibi, *kadından peygamber gelmemiştir, çünkü kadınların peygamber doğurmak ve peygamber yetiştirmek gibi büyük görevleri vardı.* Hz. Hacer'den bize kalan pek çok ölümsüz hatıradan biri de hac ve umre ibadetlerinin temel rükünlerinden olan

sa'y (Safa ve Merve Tepeleri arasındaki yedi gidiş geliş)

ibadetidir. Sa'y, kadın da olsa her insanın meşru zeminde koşturmasının, çalışıp çabalamasının gereğini vurgulayan bir eylemdir.

Hız. Sâre: Meleklerin müjdesine nail olan kadın.

Melekler, İbrahim peygamberin yanına bir evlat müjdesi ile gelmişler, onların konuşmasını Sâra Ana işitmiş ve hayretle gülmüştü. Onun melek misafirlerinin yanındaki bu duruşu ve gülüşü Kur'ân'a geçmiştir.

Hz. Meryem: Kur'ân'a adını yazdıran kadın.

Kadınbaşına kirli toplumda tertemiz kalmasını bilen iffet abidesi. O, Yahudi din baronlarının kadını insan yerine koymadıkları, hayattan tecrit ettikleri, onu sadece şehvet aracı olarak gördükleri bir dönemde yaşadı. Yüce Allah, onu Hz. Zekeriya'nın himayesinde mabede yerleştirdi. Bir erkekle beraber olmadan, ona İsa'yı lutfetti. Böylece, kadını adam yerine koymayan dünün, bugünün ve yarının erkeklerine, erkek olmadan da kadın çocuk doğurabilir mesajını sundu.

Hz. Şuayb'ın haya abidesi kızları:

Ayetlerde (28/23-25) açıklandığı üzere Onlar peygamber kızlarıydılar. Onlar peygamber eşi olmaya namzetteler. İhtiyar babaları vardı, evin dışında bir takım işleri görmek zorundaydılar. Onların utanma duyguları, erkeklerin arasına karışmaktan onları alıkoyuyordu. Onların iffetleri yürüyüşlerine yansımıştı. Kırıtarak, cilveli yürümekten kaçınıyorlardı. Zira Kur'ân, ayaklarını yere vurmadan yürümeyi, ayak zinet seslerini bile yabancı erkeklere duyurmayı yasaklamıştı.

Firavun'un Eşi Hz. Asiye: Firavun'a rağmen iman abidesi kadın.

O, inancı uğruna şahadeti göğüsleyip ölümsüzleşirken, kötü kocaların yanında ve kötü çevre şartlarında mümince duruşun ibretli duruşunu sergiledi ve kadın erkek herkese örnek oldu. Firavun onun bedenine hükmetti belki, ama gönlüne asla hükmedemedi, imanına müdahale edemedi.

Sebe' Kraliçesi Belkis: Yetkin yönetici.

Hz. Süleyman döneminde Sebe' ülkesinin başında bulunan, dirayetle ülkesini yöneten, istişaresiz hiçbir iş yapmayan, savaş konusunda son derece titiz olan donanımlı bir hanım,

Hz. Yusuf'un Efendisi Zeliha: Entrikacı kadın.

O, nefesine uyararak önce Hz. Yusuf'u ayartmaya çalıştı, sonra ona iftira etmeye kalkıştı, onu zindanlarda çürüttü. Ama sonunda hatasını anladı, pişman oldu ve tevbe etti.

Yusuf suresinde Aziz'in karısı yanında, sarayın entrikacı kadınlarından da bahsedilir.

Ayrıca Kur'ân'da Hz. Musa'nın vahye muhatap olan annesi, onun kız kardeşi, İmran'ın karısı ve Hz. Meryem'in annesi, Hz. Zekeriyya'nın karısı gibi kadın kahramanlar mevzu bahis edilir. Bir de Kur'ân'ın indiği dönemde yaşayan hanımlardan bahseden ayetler vardır.

B. Kur'ân'ın İndiği Dönemde Yaşan Kadın Kahramanları

Yukarıda Kur'ân'a muhatap olma bakımından kadın erkek eşit olduğunu ve bu meyanda Kutsal Kitabımızda pek çok kadının söz konusu edildiğini söylemiş ve bunlardan Kur'ân öncesi dönem kadın kahramanlardan kısaca bahsetmiştik. Yazımızın bu bölümünde de Kur'ân'ın indiği dönemdeki kadın kahramanlardan kısaca bahsedeceğiz.

• ***Hz. Peygamberin Hanımları ve kızları: Vakar, tesettür örneği, Ahireti dünyaya tercih eden temiz anneler***

Kur'ân'da peygamberimizin eş ve kızlarıyla ilgili ayetler vardır. Bu ayetlerde Peygamberimizin eşlerinin müminlerin anneleri olduğu belirtilir ve onlara hitaben pek çok yönlendirme yer alır. Bu şekilde Yüce Allah mesajını, onlara söyleyerek tüm mümin hanımlara iletmektedir. Yüce Allah onlara hitap ederek, tüm müminlere mesajlarını sunmuştur. Tesettürü, vakarı, iffeti olmayı, dünyanın ahirete göre geçici oluşunu ve daha pek çok konuyu onlara hitap ederek herkese anlattı. (33/28–35, 33/59, 65/1–3, 66/1–5)

• ***Hz. Aişe: Müminlerin anası çocuksuz, bilge kadın. Sadık eş.***

Çok arzu etmesine rağmen, Yüce Allah ona bir çocuk vermedi. Ama o, tüm ümmetin annesi oldu. Çocuğu olsaydı, çocuklarının annesi olacaktı, çocuğu olmadı milyonların annesi oldu. Çocuk denecek yaşından itibaren Hz. Peygambere ve vahye yakın oldu, keskin zekâsıyla bütün yönleriyle dini kaynağından öğrendi ve dinin kadınlara açılımında çok önemli görevler ifa etti. O gün onunla, münafıklar ve onların oyunlarına gelen bazı Müslümanlar uğraştı, ona iftira atacak noktaya geldiler, ama bu çabalar hep sonuçsuz kaldı. Yüce Allah, onunla ilgili sadece Nûr suresinde (24/11–26), onu aklayan bir buçuk sayfa ayet indirdi.

• ***Hz. Zeyneb bt. Cahş: Cahilî adetleri yıkan kadın***

Peygamberimizin halasının kızı idi. Önce peygamberin yönlendirmesiyle asil bir aile kızı olarak, bir zamanlar köle olan ilk Müslümanlardan ve peygamberimizin evlatlığı olan Hz. Zeyd ile evlendi. Bu şekilde, üstünlüğün etnik kökenden kaynaklanmadığını, Allah katında üstünlüğün ancak takva ile olduğunu gösterdi. Sonra, Hz. Zeyd'den boşandıktan sonra, peygamberimizle evlenerek, evlatlığın boşadığı hanımla evlenilmez şeklindeki cahiliye geleneğini yıktı. Cahilî adet ve gelenekleri yıkan anne olarak Kur'ân'a ve tarihe geçti. (33/36–39)

• ***Mücadeleci Kadın: Sesini Allah'a duyuran kadın***

İhtiyarlığında kocası Havle Hatuna zihar yapmıştı. Zihar, o dönemde kocanın karısını anasına benzeterek yaptığı boşama teşebbüsü idi. Uygulamadaki bir konu ile ilgili yeni bir hüküm gelmedikçe peygamberimiz o uygulamayı sürdürürdü. Kadın kocasını peygambere şikâyet etti. Peygamberimiz yapacak bir şeyin olmadığını, kocasının onu boşadığını söyledi. Kadın ısrarla böyle bir şeyin olamayacağını ona söyledi durdu. Bunun üzerine Mücadele suresinin ayetleri indi. ***"Kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikayette bulunan kadının sözünü Allah işitmiştir.."*** (58/1) Bu olayda öne çıkan hususları şöyle sıralayabiliriz:

- Kadın, karşılaştığı bir problemin çözümünü dinin içerisinde arıyor ve kocasına peygambere gidip durumu sormasını istiyor.
- Kocasının utanıp sormaktan çekindiği dinî bir meseleyi sorup araştırmaktan çekinmiyor.

Nitekim Hz. Aişe annemiz, **“Allah ensar hanımlarına rahmet etsin, onların utanma duyguları, dinlerini öğrenmelerine engel olmadı”**

diyerek bu

gerçeği belirtmiştir.

• Kadın geleneğe meydan okuyor, onu sorguluyor, inandığı ve tanıdığı dinin, akla ve maslahata aykırı olan bir geleneği onaylamayacağını biliyor ve Peygamberin geleneğe dayalı cevabıyla yetinmeyip kararlılıkla Yüce Allah'a dua etmeye devam ediyor.

• Gönlünü yatıştıracak bir çözüm ve bilgiye ulaşınca dek, mücadele ve duayı sürdürüyor.

Buraya aldığımız ve alamadığımız daha nice Kur'ân kahramanları kadınıyla erkeği ile hepimize ışık tutmaya devam ediyorlar. Onları layıkıyla tanıyan ve onların yolunda olanlara selam olsun!

C.Kur'ân'da İnanmayan Kadınlar

Yazımızın girişinde bahsettik. Kur'ân, mesajının bütün coğrafyalara, bütün çağlara ve bütün insanlara şamil olması için çok fazla yer, zaman ve şahıs isimleri üzerinde durmaz. Kur'ân kâfirlerden de genel olarak bahseder. Kur'ân öncesi dönemde yaşamış inkarcılardan Hz. İbrahim'in babası/yahut amcası Âzer, Mısır Azîz'i, Firavun, Hâman, Kârûn, Sâmirî, Câlût'un adı geçer. Bunların bir kısmı da şahıs ismi değil lakap yahut künyedir. Kur'ân'ın indiği dönem inkarcılarından ise sade Ebû Leheb ifadesi geçer. Bu da onun asıl adı değil, Kur'ân'ın ona uygun gördüğü künyedir.

İnanmayan kadınlardan ise isim yahut künyeleri zikredilmeden bahseden ayetler vardır Kur'ân'da. Onların hiç birinin ismi geçmez. Ama şunu rahatlıkla söyleyelim ki Kur'ân'da bahsedilen inkarcı kadınlar, Kur'ân'da bahsedilen mümin kadınlardan çok daha azdır. Bu kadınlar şunlardır:

Kur'ân Öncesi Dönemin İnkarcı Kadınları

- ***Hız. Nuh'un Hanımı: Peygamber kocasına rağmen inanmayan kadın.***
- ***Hız. Lut'un Hanımı: Peygamber kocasına rağmen inanmayan kadın.***

Kur'ân her iki kadını da Tahrim suresinde (66/10) inanmayan peygamber hanımları olarak anlatır. Her ikisi de salih-peygamber kocalarına rağmen inanmamışlar, küfür ve inkarda ısrar etmişlerdir. Ama peygamber eşi olmaları onlara bir fayda sağlamamış, sonunda her ikisi de helak olmuştur. Nuh'un hanımı tufanda, Lut'un hanımı ise yerle bir edilen şehirde kahrolup gitmiştir. Onların hikayeleri, salih insanların yakını olmanın kişiyi kurtarmaya yetmeyeceği, önemli olanın falanın kızı, gelini, karısı olmak değil; Allah'a layıkıyla kul olmak olduğu mesajını sunmaktadır.

Kur'ân Sonrası Dönemin İnkarcı Kadınları

- ***Ebû Leheb'in Hanımı: Tevhide, Kur'ân'a ve Peygamberine düşmanlıkta kocasıyla yarışan kadın. Odun Taşıyıcısı***

Ebû Leheb'in karısı Ümmü Cemil, İslam düşmanlığı konusunda kocasıyla adeta yarışmış, onunla beraber hareket etmiştir. Peygamberimizin yakın komşusu ve yakın akrabası olmasına rağmen, ona olmadık hakaret ve eziyetlerde bulunmuştur. Bu yüzden Yüce Allah, onu ***boynun da ip bağlarıyla odun taşıyan biri*** olarak kitabında anmıştır Bu unvan (!) onu hem bu dünyada küçültmüş, hem de ahirette rezil edecektir. Zira o, aslında cehenneme kendi yakıtını taşımakla ömrünü tüketmiştir.

Yazımızı şu özet cümlelerle bağlayalım:

- Dine muhatap olma, onu anlama ve gereklerini yerine getirme konusunda kadın erkek eşittir.
- Kulluk yarışında cinsler arasında bir fark yoktur.
- Hikmetin gereği olarak kadın olsun erkek olsun kişilere, farklı sınav soruları sorulabilir, kişilerin farklı yükümlülükleri olabilir.
- Ama sonuçta, her iki cinsin asıl hedefi de Allah'ın hoşnutluğunu kazanıp cennetine girebilmek olmalıdır.
- Bu yarışta kadın erkek herkes yarışmalı, çalışıp gayret etmelidir. Zira Ahiret yurdunda cennet ve cehennem/ödül ve ceza da kadın erkek herkes içindir.
- İnsan yetiştirme sanatı olan annelik, kadının ayakları altına cenneti seren büyük bir rütbedir.
- İslam'ın ilk döneminden itibaren bu kutlu yarışta erkekler kadar kadınlar da yerlerini almışlardır. Tarihin görünen sayfalarına kadın kahramanların isimleri çok fazla yazılmamış olsa bile, elde edilen başarı ve başarısızlıklarda erkekler kadar, görünmeyen ya da görmezden gelinen kahramanlar olarak kadınların da katkısı ve sorumluluğu vardır.

İslam Kadını, dişiliğini değil, kişiliğini ön plana çıkarandır. Kur'ân, pek çok ayetinde inanan ve inanmayan kadınları söz konusu ederek şahsiyetli İslam kadınlarının yetişmesini hedeflemiştir.

